

Bielsko-Biała, 9 marca 2025 r.

Propozycja tematu badawczego realizowanego w ISD UBB

Pracownik naukowo-badawczy/Zespół badawczy:

- Imię i nazwisko JOLANTA SZARLEJ

Tytuł i zakres tematu badawczego:

Zagubiony świat wartości – studium aksjologiczne

Nikt, kto jest świadom znaczenia słowa dla relacji międzyludzkich, dla kultury, dla funkcjonowania cywilizacji, nie może przejść obojętnie wobec faktu degradacji słowa i języka we współczesnym świecie. Trudno nie przypomnieć w tym miejscu tak elementarnych prawd, jak ta o języku jako podstawie komunikacji międzyludzkiej, jako dobru wspólnym „ukształtowanym przez (...) historię i współczesność”¹, jako elemencie warunkującym rozwój społeczeństwa, jako „jednym z głównych składników (...) kultury”². Jeszcze patetyczniej można określić język ojczysty słowami Stanisława Dubisza - jako „trwały składnik naszej tradycji narodowej, (...) jako pomnik dziejów”³; za Jerzym Bartmińskim warto dodać, że jest „najbardziej znaczącą, najbardziej intymną częstką narodowej kultury, dającą poczucie swojskości i zakorzenienia”⁴. Na pewną niezwykle istotną rolę języka zwraca uwagę ostatni z cytowanych autorów: [język] „[n]ie tylko utrzuca i przekazuje wiedzę o wartościach, co mieści się w ramach funkcji poznawczej, ale też służy jako narzędzie wartościowania (...) i jest materią, na której realizują się wartości, takie jak prawdziwość, konkretność, obrazowość, harmonia itp.”⁵. Celem badań jest próba uchwycenia głównych tendencji i kierunków zmian we współczesnym języku polskim w odniesieniu do wzorów zastanych w tradycji antycznej, biblijnej i chrześcijańskiej z *Biblii* wyrosłej.

Przykładowe kierunki interpretacji:

1. Desakralizacja słownictwa religijnego w polszczyźnie przełomu XX i XXI w.
2. Zmiany językowego obrazu dziewicy/dziewictwa w polszczyźnie przełomu XX i XXI wieku (badania w fazie końcowej).

¹ S. Dubisz: *Między dawnymi a nowymi laty*. Warszawa 1985, s. 52.

² Ibidem, s. 53.

³ Ibidem, s. 52.

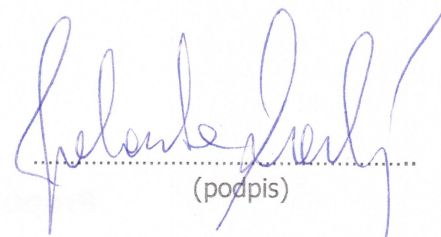
⁴ J. Bartmiński: *Język w kontekście kultury*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 15.

⁵ Ibidem, s. 21.

3. Cnoty kardynalne i ich językowy obraz we współczesnej polszczyźnie (badania kognitywne i korpusowe).

Proponowany tematy prac badawczych w dyscyplinie⁶:

językoznawstwo

(podpis)

Szczegółowy opis projektu badawczego (maksymalnie 4 strony):

1. Doświadczenie naukowe promotora (uczestnictwo w zespole badawczym, publikacje, udział w projektach, itp.):

Doktor habilitowana nauk humanistycznych (językoznawstwo), profesor w Katedrze Polonistyki na Wydziale Humanistyczno-Społecznym UBB. Ukończyła studia magisterskie i doktoranckie na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (magisterium 1992 r., doktorat 1999 r.). Dwukrotnie zdobyła wyróżnienia Fundacji Primus inter Pares (srebrna odznaka – 1989 r., złota odznaka – 1990 r.). W 1991 r. otrzymała stypendium Rządu Francuskiego. Jest członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopism naukowych „Świat i Słowo” oraz „Media i Społeczeństwo”, a także wieloletnim członkiem Koła Współpracowników Zespołu Języka Religijnego Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN, Komisji Języka Religijnego przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów, Komisji Językoznawstwa PAN, Komisji Historycznoliterackiej PAN, Towarzystwa Teologicznego w Krakowie (oddział w Bielsku-Białej).

Prowadzi badania nad językiem sacrum, zwłaszcza nad właściwościami języka i struktury tekstów biblijnych, nie wyłączając struktury semantycznej tekstu oryginalnego. Zajmuje się językoznawstwem kulturowym i socjolingwistyką, metodologią, lingwistyką tekstu (w tym problemem kohezji i koherencji tekstu), semantyką kognitywną, a zwłaszcza problemami konceptualizacji doznań zmysłowych oraz pojęć religijnych w różnych językach, a także dyskursem religijnym. Bliskie są jej także filozofia języka, hermeneutyka i retoryka biblijna oraz studia antropologiczne. Autorka kilkudziesięciu artykułów poświęconych tej problematyce, a także książek *Epifanie biblijne* oraz *Językowy obraz człowieka w profetycznych księgach Starego Testamentu*, redaktorka pięciu monografii zbiorowych.

2. Informacje o zapleczu badawczym do realizacji projektu:

Kompetencje kadry naukowej, zasoby biblioteki i doświadczenie badawcze jednostek Wydziału Humanistyczno-Społecznego w pełni gwarantują realizację proponowanego projektu, także w odniesieniu do oryginalnej wersji tekstu *Biblii*.

3. Możliwości mobilności międzynarodowej dla doktoranta:

Wydział Humanistyczno-Społeczny szczyti się bogatym doświadczeniem we współpracy międzynarodowej z wieloma ośrodkami akademickimi Unii Europejskiej. Dowodzą tego liczne podpisane umowy o współpracy oraz faktycznie realizowana wymiana zarówno pracowników, jak i studentów, także polonistów.

4. Możliwości zatrudnienia doktoranta w grantach badawczych lub zleceniach dla przemysłu, realizacji tematu w zespołach badawczych:

Istnieje możliwość aplikacji o granty badawcze na potrzeby proponowanych badań.

5. Możliwości prowadzenia badań w ramach międzynarodowych zespołów naukowo-badawczych:

Przynależność promotora do Koła Współpracowników Zespołu Języka Religijnego Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN oraz Komisji Języka Religijnego przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów daje szansę

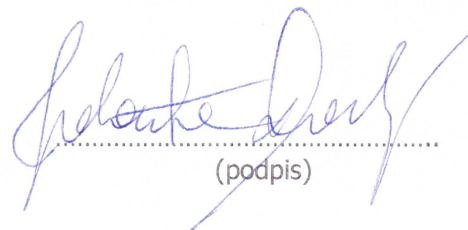
⁶ Zaznaczyć właściwe.

monitorowania badań nad szeroko pojmowanym *sacrum* w kulturze prowadzonych w Polsce oraz innych krajach europejskich.

6. Wymagania jakich oczekuje od kandydata osoba/zespół zgłaszający temat badawczy:

Realizacja zaproponowanego projektu wymaga, poza kompetencjami filologicznymi i predyspozycjami do pracy naukowej, dobrej znajomości *Biblii*. Mile widziana znajomość języków biblijnych.

7. Tematy innych prac doktorskich, w których wnioskujący jest aktualnie promotorem lub opiekunem pracy:

(podpis)